

HÀNH ĐỘNG NÓI (tiếp theo)

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Phần này của bài học bàn về cách thực hiện hành động nói, xét trong quan hệ với các kiểu câu đã học.

Hoạt động 1. Tìm hiểu cách thực hiện hành động nói.

Làm việc với mục I nhằm xem xét mối quan hệ giữa các hành động nói và các kiểu câu.

1. Yêu cầu của điểm 1 là nhận biết kiểu câu trần thuật và xác định mục đích nói của chúng, xét xem mỗi câu trần thuật đó diễn đạt hành động nói gì theo năm kiểu hành động nói đã biết : Câu (4) và câu (5) dùng để điều khiển (câu khiến). Các câu còn lại dùng để trình bày.

2. Dựa theo mẫu trình bày kết quả ở bảng tổng kết trong câu hỏi 1 và vào kiến thức đã học về các kiểu câu, HS lập bảng trình bày quan hệ giữa bốn kiểu câu đã biết với năm kiểu hành động nói đang học.

Sau đó, GV cho HS đọc phần *Ghi nhớ*.

Hoạt động 2. Hướng dẫn làm bài tập.

IV – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

Bài tập 1. Những câu nghi vấn đứng cuối đoạn văn trong bài *Hịch tướng sĩ* thường dùng để khẳng định hay phủ định điều được nêu ra trong câu ấy. Còn câu nghi vấn mở đầu đoạn dùng để nêu vấn đề cho tướng sĩ chuẩn bị tư tưởng đọc (nghe) phần lí giải của tác giả.

Bài tập 2. Bài tập này củng cố thêm hiểu biết về hiện tượng kiểu câu và hành động nói do kiểu câu diễn đạt có thể không trùng khớp nhau. Việc dùng câu trần thuật để kêu gọi như vậy làm cho quần chúng thấy gần gũi với lãnh tụ và thấy nhiệm vụ mà lãnh tụ giao cho chính là nguyện vọng của mình.

Bài tập 3. Cần nhớ rằng câu có mục đích câu khiến (tức là thuộc hành động điều khiển) có thể không có hình thức của kiểu câu cầu khiến. Cách nói của mỗi nhân vật thường thể hiện quan hệ giữa người nói với người nghe và tính cách của người nói. Đế Choắt yếu đuối hơn Đế Mèn nên nói lời đề nghị một cách khiêm nhường, nhã nhặn, còn Đế Mèn thì huênh hoang và hách dịch.

Bài tập 4. HS tự chọn, GV so sánh các phương án được chọn, khuyến khích phương án mang tính lịch sự cao hơn, như các phương án (b) và (e).

Bài tập 5. Nên chọn hành động (c). Vì chỉ đưa giúp lọ gia vị mà không nói câu nào thì không lịch sự, còn trả lời rằng "Cái lọ ấy không nặng" là không hiểu ý người nói (người nói không có mục đích hỏi mà có mục đích nhờ cậy).